

शिक्षा मंत्रालय
MINISTRY OF
EDUCATION

कौशल विकास और उद्यमशीलता मंत्रालय
Ministry of Skill Development
And Entrepreneurship

तकनीकी अनि भारतीय भाषा शिखर सम्मेलन

३० सेप्टेम्बर देखि १ अक्टोबर २०२३

स्थान: डा. अम्बेडकर अन्तर्राष्ट्रिय केन्द्र, जनपथ, नयाँ दिल्ली

<https://technology-bharatiyabhasha.aicte-india.org/>

तकनीकी अनि भारतीय भाषा शिखर सम्मेलनको बारे

तकनीकी र भारतीय भाषा शिखर सम्मेलनमा छलफलका तीन प्रमुख क्षेत्रहरू छन् "भारतीय भाषाहरूको लागि प्रविधि, भारतीय भाषाहरूमा प्रविधि र भारतीय भाषाहरू मार्फत प्रविधि"। शिक्षा मन्त्रालय, भारत सरकारको निर्देशनमा, भारतीय भाषा संस्थान (CIIL), मैसुरुले विश्वविद्यालय अनुदान आयोग (UGC), अखिल भारतीय प्राविधिक शिक्षा परिषद् (AICTE), राष्ट्रिय शैक्षिक प्रविधि फोरम (NETF) सँगको सहकार्यमा, भारतीय भाषा समिति (BBS), राष्ट्रिय शैक्षिक अनुसन्धान तथा प्रशिक्षण परिषद् (NCERT), राष्ट्रिय व्यावसायिक शिक्षा तथा प्रशिक्षण परिषद् (NCVET) र राष्ट्रिय शिक्षक शिक्षा परिषद् (NCTE) ले कार्यक्रम आयोजना गर्दैछन्। यो शिखर सम्मेलनले ३० सेप्टेम्बर र १ अक्टोबर २०२३ मा डा. अम्बेडकर इन्टरनेशनल सेन्टर, जनपथ, नयाँ दिल्लीमा सबै सरोकारवालाहरूलाई एउटै प्लेटफर्ममा ल्याउने र भारतीय भाषाहरूको प्रविधिको सबै क्षेत्रहरूमा प्रयोग गरी राष्ट्रिय शिक्षा नीति-२०२० का लक्ष्यहरू हासिल गर्ने तरिकाहरूबारे छलफल गर्ने लक्ष्य राखेको छ।

यस शिखर सम्मेलनले नयाँ दिल्लीको दुईदिने बैठकमा १००० प्रतिनिधिहरूको समावेश गर्ने अपेक्षा गरेको छ। कार्यक्रममा विविध प्रस्तुती, प्यानल छलफल, प्रदर्शनी र नेटवर्किङ अवसरहरू समावेश हुनेछन्। प्राविधिक विज्ञहरू र भारतीय भाषाहरू मा, लाई, अनि मार्फत एआई (कृत्रिम बुद्धिमत्ता) र एमएल (मेसिन लर्निङ) अनुसन्धानकर्ताहरू, एडु-टेक कम्पनीहरू, स्टार्ट-अपहरू, प्रयोगकर्ताहरू र त्यस्ता प्रविधिका नीति निर्माताहरू प्रविधिमा काम गर्ने संस्थाहरू शिखर सम्मेलनमा सहभागी हुनेछन्। यसले सहभागीहरू बीच विचारको आदानप्रदान र सहयोगलाई सहज बनाउनेछ, र भारत र विश्वमा भाषा प्रविधि, अनुसन्धान र नवीनताको विकासलाई बढावा दिनेछ।

शिखर सम्मेलनको विषयवस्तु

एनइपि-२०२० ले शैक्षिक अवसरहरूमा पहुँच अभिवृद्धि गर्न, समावेशीकरण र विविधताको चिन्तालाई सम्बोधन गर्न र देशको शैक्षिक प्रणालीको पहुँच, गुणस्तर, समानता, किफायती र जवाफदेहितामा सुधार गर्न प्रविधिको प्रयोगमा ठूलो जोड दिनेछ।

शिखर सम्मेलनको उद्देश्य वर्तमान भाषा इकोसिस्टमबाट भारतीय भाषा इकोसिस्टममा सहज संक्रमणका लागि प्रविधिको फाइदा उठाउनु हो। यसमा भाषा र प्रविधिको सन्दर्भमा, तीन मुख्य क्षेत्रहरूमा जोड दिइएको छ।

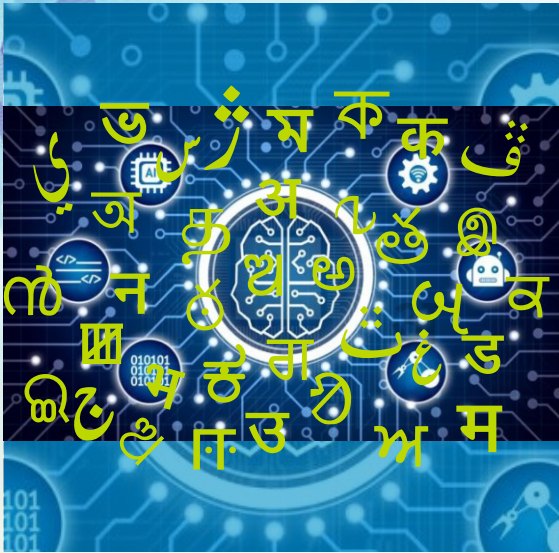
- भारतीय भाषाहरूको लागि प्रविधि
- भारतीय भाषाहरूमा प्रविधि
- भारतीय भाषाहरू मार्फत प्रविधि

भारतीय भाषाहरूका लागि प्रविधि

विषयवस्तुको यस पक्षको उद्देश्य शिक्षण, परीक्षण, प्रशिक्षण र अनुवादका क्षेत्रमा भारतीय भाषाहरूको लागि प्रविधिको प्रयोग गर्नु हो। शिक्षणमा भारतीय भाषाहरू अनलाइन र अफलाइन दुवै मोडमा सिक्रे र सिकाउने, सिकाइ-शिक्षण सामग्रीको विकास, अध्यापनशास्त्र, इत्यादि समावेश हुन्छ। परीक्षणमा भारतीय भाषाहरूमा विभिन्न स्तरको भाषा प्रवीणताका लागि परीक्षण विधिहरू र मूल्याङ्कनहरू समावेश हुन्छन्। प्रशिक्षण भन्नाले सेवापूर्व र सेवामा रहेका भाषा र विषय शिक्षक, मुख्य प्रशिक्षक, भारतीय भाषाहरूमा पाठ्यपुस्तक लेखकहरूको तालिम, र प्रविधिको प्रयोग गरेर भाषा मूल्याङ्कन र परीक्षण मा संलग्न परीक्षकहरू र विशेषज्ञहरूको तालिमलाई जनाउँछ।

अनुवादको उद्देश्य भारतीय भाषाहरूका लागि भाषा अनुवाद उपकरणहरू विकास र स्तरवृद्धि गर्ने र भारतीय भाषाहरूमा प्रशिक्षित अनुवादकहरूको विशाल समुह सिर्जना गर्ने हो। यसले अनुवादको लागि टेक्नोलोजी आवश्यकताहरू मूल्याङ्कन गर्नेछ, डिजिटल अनुवाद पुस्तिकाहरू र भारतीय भाषाहरूमा मोड्युलहरू विकास गर्ने, प्रविधि प्रयोग गर्ने आदि।

भारतीय भाषाहरूमा प्रविधि

भारतीय भाषाहरूमा तकनिकी एउटा यस्तो क्षेत्र हो जहाँ राष्ट्रले भारतीय भाषाहरूमा हार्डवेयर र सफ्टवेयर उपकरणहरू विकास गर्न अझै ठूलो क्रान्ति ल्याउन सकेको छैन। यसको अर्थ भारतीय भाषाहरूमा भारतीय अपरेटिङ सिस्टम (ओएस) र मेसिन लर्निङ (एमएल) को सृजना, कोड र कार्यक्रमहरू लेखनमा भारतीय भाषाहरूको प्रयोग, विश्वव्यापी स्वीकृतिका लागि भारतीय भाषाहरूको प्राविधिक प्रयोगका लागि मूल मापदण्डहरू विकास गर्ने, बहु-स्तरको विकास गर्ने। भारतीय भाषाहरूको लागि अवस्थित ओएस, भारतीय भाषाहरूको लागि वेब मानकीकरण, भारतीय भाषाहरूमा मोबाइल एप्स र प्रविधिको विकास, एआर (संवर्धित

वास्तविकता) आधारित प्लेटफर्महरू विकास गर्दै, भारतीय भाषाहरूलाई एआर/भिआर (भर्चुअल रियालिटी)/एमभिआर (मिश्रित भर्चुअल रियालिटी)/सिमुलेशनसँग एकीकृत गर्दै। /डिजिटल टि्वनिङ, र यति अगाडि। यस क्षेत्रका सबै सरोकारवालाहरूलाई भारतीय भाषाहरूमा प्रविधिको निरन्तर विकास र मूलप्रवाहीकरण मार्फत स्रोतहरू बाँडफाँड र स्थानीयकरण गरेर एकसाथ ल्याउनमा मुख्य ध्यान केन्द्रित हुनेछ।

भारतीय भाषाहरू मार्फत प्रविधि

एनइपि-२०२० ले परिकल्पना गरेअनुसार, इन्जिनियरिङ, मेडिकल, कानूनी र अन्य व्यावसायिक पाठ्यक्रमहरू लगायत सबै प्राविधिक शिक्षाहरू भारतीय भाषाहरूको माध्यमबाट प्रदान गर्दै, सामग्री र पद्धति विकास, स्रोतहरू उपलब्ध गराउँदै (जस्तै डिजिटल पाठ्यपुस्तकहरू, सिकाइ-शैक्षणिक सामग्रीहरू, शब्दकोशहरू र भारतीय भाषाहरूमा निघन्टुहरू), मूल्याङ्कन र परिक्षण, स्कूलहरू, व्यावसायिक शिक्षा संस्थाहरू, विश्वविद्यालयहरू र व्यावसायिक शैक्षिक संस्थाहरू (जस्तै आईआईटि, एनआईटि, आईआईटि, आईआईएम, आईआईएसइआर, आदि) मा भारतीय भाषाहरूको माध्यमबाट प्राविधिक शिक्षा बाहेक सीप पाठ्यक्रमहरू प्रदान गर्ने।), र भारतीय भाषाहरू प्रयोग गर्ने प्रिन्ट र सामाजिक सन्जालहरूका लागि दिशानिर्देश र मापदण्डहरू तयार गर्नु यस पक्ष अन्तर्गत प्रमुख क्षेत्रहरू हुन्।

शिखर सम्मेलनका केन्द्रिय विषय क्षेत्रहरू

- ▶ प्राविधिको सहयोगमा भारतीय भाषाहरू मार्फत शिक्षा प्रदान गर्ने तरिकाहरू खोज्नु।
- ▶ सबै भारतीय भाषाहरूका लागि भारतीय भाषा प्रविधि उपकरणहरू आवश्यक पर्ने प्राथमिकताका क्षेत्रहरू चिन्हित गर्नु।
- ▶ शिक्षण, प्रशिक्षण, परीक्षण, र भारतीय भाषाहरूमा शैक्षिक सामग्री अनुवाद गर्न प्राविधिको एकीकरण।
- ▶ भारतीय भाषाका क्षेत्रमा हालैका प्राविधिक विकासहरू प्रदर्शन गर्नु। यसमा भारतीय सांकेतिक भाषा र ब्रेलका लागि प्राविधि विकास पनि समावेश गरिनेछ।
- ▶ प्राविधिक हस्तक्षेपहरू मार्फत सबै सार्वजनिक र निजी क्षेत्रहरूमा भारतीय भाषाहरूको प्रवर्द्धन।
- ▶ भारतीय भाषाहरूको लागि, मा र मार्फत प्राविधि विकासको वर्तमान स्थिति र चुनौतीहरू बुझ्नु।
- ▶ भारतीय भाषाहरूका लागि, मा र मार्फत टेक्नोलोजीको लागि भविष्यको दिशाको लागि तरिका र माध्यमहरू खोज्नु।

अपेक्षित परिणाम

शिखर सम्मेलन भारतीय भाषाहरूका लागि, मा र मार्फत टेक्नोलोजीको विकास र प्रयोगको लागि रोडम्यापमा दस्तावेजको साथमा अगाडि आउनेछ।

सहभागिता

शिक्षाविद्, उद्योगका नेतृत्वहरू, भाषा विशेषज्ञहरू, भाषाविद्हरू, शिक्षा-प्रविधि/स्टार्ट-अप कम्पनीहरू, राज्य सरकारहरू, भाषा प्रविधि अनुसन्धानकर्ताहरू र विकासकर्ताहरू, नीति र निर्णय निर्माताहरूलाई यस शिखर सम्मेलनमा भाग लिन आमन्त्रित गरिएको छ।

पन्जिकरण प्रक्रिया

यहाँ पन्जिकरण गर्नुहोस्: <https://technology-bharatiyabhasha.aicte-india.org/>

सम्मेलनमा सीमित संख्यामा सहभागीहरूलाई निम्तो दिइनेछ।

सहभागीहरूको पुष्टि समय समयमा गरिनेछ।

सम्पर्क विवरण:

प्रो. शैलेन्द्र मोहन
निदेशक

भारतीय भाषा संस्थान
मानसगङ्गोत्री, हुनसुर रोड
मैसुर-570006, कर्नाटक, भारत

दुरभाष सङ्ख्या: +91 821 2345000, +91 821 2345006

फ्याक्स सङ्ख्या: 91 821 2515032

इमेल: director-ciil@gov.in

